

ЕТИЧНІ ЗАСАДИ УКРАЇНСЬКОГО БІЗНЕСУ

Фурман Т. М.

Науковий керівник: ст. викладач Герасименко Ю.В.

Відображені основні питання етичності і неетичності українського бізнесу, а також його основні проблеми і переваги в сучасних умовах господарювання.

З розвитком інституцій приватної власності, її носіїв, а також з розвитком підприємництва, яке базується на приватній власності, виникає потреба у формуванні основних засад етики ведення бізнесу. Без застосування етичних принципів у бізнесі неможливо забезпечувати стійкий поступальний рух підприємств до кращих результатів своєї діяльності. Саме тому важливим є визначення заходів, які потрібно здійснити для того, щоб ведення бізнесу ґрунтувалося на незмінних моральних засадах.

Репутація фірми утворюється із простої суми прикладів гідної поведінки її співробітників, яка демонструється під час виконання службових завдань.

Етика є необхідним елементом людського буття та засобом запобігання деградації суспільства

Нині в практичній діяльності суб'єктів господарювання етичним засадам приділяється недостатньо уваги, а акцент в основному концентрується на максимізації доходу, мінімізації витрат, розвитку виробничого потенціалу, розширенні фінансових можливостей, що зумовлює актуальність теми дослідження [1].

Етичні засади підприємництва у останні роки досліджувалися як вітчизняними, так і зарубіжними вченими.

“Плачевний” стан етики бізнесу в Україні не в останню чергу є наслідком недостатньої уваги до етичних аспектів становлення підприємництва перш за все з боку держави, яка покликана створити цілісну і струнку систему законів і нормативних актів.

Російський дослідник Б. Докторов виділяє дві тенденції в процесі формування етики бізнесу в Росії, які, на мій погляд, дуже відповідають й українській дійсності. З одного боку, в середовищі підприємців розвиваються форми контактів, прийняті в сучасному діловому світі: відповідальність, обов'язковість, обґрунтований ризик тощо. З іншого боку, не маючи гарантій стабільності законодавства в сфері бізнесу, відчуваючи недоброзичливість з боку різних владних структур, підприємці змушені діяти по правилах, відмінних від правил цивілізованого бізнесу [2].

Цікава інтерпретація ще одного дослідника – М. Мацковського. На його думку, основна маса підприємців не бажає встановлювати собі етичні межі, оскільки сама держава поки що не створює умови, що робили б “моральний” бізнес вигіднішим за “неморальний”. Бізнес має бути моральним не тому, що в усьому необхідно додержуватися етичних норм. Просто моральний бізнес приносить більший прибуток.

Але звернемо увагу на деякі результати, проведені американськими соціологами та економістами, які відображають ціннісні орієнтації сьогоденних бізнесменів. Більшість керівників нашого приватного сектора виступають за жорстку систему соціальних гарантій, коли вона поширюється не на всіх, а тільки на тих, хто не може працювати, 63% менеджерів приватного сектора беруть за основу економічну ефективність, вважаючи абсолютно зайвою турботу про справедливий розподіл багатства, 66% управлінців керуються виключно приватними інтересами, 55% вбачають у соціальній нерівності абсолютно нормальне явище. Тільки 9% стурбовані тим, як їх діяльність вплине на добробут суспільства, лише 2% виступають проти соціальної нерівності [1].

В очах Заходу Україна є країною “безкультурного бізнесу”. Імідж українських бізнесменів поки що характеризується такими негативними рисами: прагнення до односторонньої вигоди; легковажне ставлення до даного ним слова; намагання обдурити партнера [4].

Українським підприємцям не збагнути: на Заході навіть найвпливовішим бізнесменам не можна порушувати норми підприємницької етики, адже у діловому світі добра репутація створюється роками, а губиться в одну мить. Не тільки люди роблять бізнес, але й бізнес робить людей.

Багато підприємців в Україні намагаються обійти закон, вважаючи, що чинять правильно. Але, як переконує світова практика, компанія, що припускає нечесність та безвідповідальність у стосунках з діловими партнерами, завдає підприємницькому середовищу своєї країни більше шкоди, ніж будь-який корумпований державний чиновник.

В Україні, хоча поволі, але відроджуються національні традиції підприємництва і, незважаючи на збитковість, ринкові відносини, приватне підприємництво стають дедалі цивілізованішими. Українські підприємці набувають таких необхідних якостей як: професіоналізм, зібраність, порядність, тактовність, готовність піти на ризик [3].

Соціальний вимір етики бізнесу полягає в тому, що у функціонуванні підприємств часто виникають ситуації, які завдають шкоди людям і породжують несправедливість. Без етики, яка розглядає бізнес у загальній схемі індивідуального та суспільного життя, ми ризикуємо стати “успішними” бізнесменами, але посередніми, якщо не морально скаліченими особистостями.

Неетична поведінка також є важливою (негативною) складовою діяльності організацій. Зазначимо основні причини неетичної поведінки: недостатність законодавчої та нормативно-правової бази; значний обсяг “тіньової” економіки; конкурентна боротьба, що відсуває на дальній план етичні міркування; зростаюче прагнення звітувати про рівень прибутковості за дедалі коротші періоди, тобто у кожному кварталному звіті; відсутність належного стимулювання етичної поведінки керівників; загальне зниження ролі етики в суспільстві; певний тиск на рядових працівників з боку організації з метою пошуку компромісів між їхніми цінностями вищого керівництва; низькі моральні якості членів суспільства.

Інструменти поліпшення етичності поведінки в організаціях: етичні стандарти (кодекси), які описують загальну систему цінностей, етичні правила, яких мають дотримуватися працівники компанії; комітети з етики, які роблять повсякденну оцінку практики з позиції етичних вимог.

Шляхами до вирішення проблеми дотримання етики у бізнесі можуть стати наступні кроки:

- використання економічних механізмів шляхом значного зменшення кількості державних службовців з паралельним збільшенням зарплати тим, хто залишився, аби в них був економічний стимул триматися за своє місце;
- проголошення тотальної боротьби громадських та політичних об'єднань з будь-яким фактом корупції, хабарництва чи нанесення збитків підприємцю незаконними діями державного службовця; забезпечення перетікання капіталу з однієї галузі в іншу;
- стосунки між людьми необхідно будувати на морально-християнських етичних принципах;
- необхідно спростити до мінімуму процедуру створення й діяльності підприємств і ведення приватного бізнесу та інше.

Як висновок хочеться ще раз наголосити на важливості вивчення етики бізнесу для всіх країн і особливо для країн, які змінюють свої економічні системи. Адже поведінка в сфері бізнесу впливає не тільки на взаємовідносини між країнами, а й на добробут та рівень життя всіх нас. Бізнес часто виявляється першим контактом між країнами і в залежності від того, яким чином призводить до соціальних та економічних змін, він істотно впливає на рівень страху чи довіри між людьми в усьому світі.

Література:

1. Сердюк О.О. Етика бізнесу та коло її проблем // Філософська думка. – 2005. – № 4. – С. 93-102.
2. Соломон Р.С. Етика бізнесу // Філософська думка. – 2005. – № 4. – С. 103-117.
3. Томчук І. К. Пропущена ланка між теорією доброчесності та етикою бізнесу // Молодь і підприємництво. – 2007. – № 9. – С. 12-14.
4. Щербань О. М. Український бізнес і сьогодення // Економіка України. – 2006. – № 10. – С. 92-93.